

קצב ההזרנות האנגלית

המחצית השנייה של שנת 1939 הנה מכריעה לגבי כוונותיה של אנגליה למלחמת העולם המשוערת. מארבעת שרותי ההגנה - הצי, חיל היבשה, האוויריה וההגנה האנטי-מטוסית - שלשת האחרונים נמצאו בשפלי-המדרגה בימי המשבר הבין-לאומי בספטמבר 1938. מאז נעשו מאמצים רבים ומוצלחים להגביר את כוחם: הן ע"י רבוי החומר האנושי ואימונו והן בשטח התעשיתי. אולם רישומם של המאמצים יתחיל לבוא לידי בטוי מעשי ניכר רק בחצי השני של שנת 1939.

צבא היבשה האנגלי על הרגרות שלו מורכב מגופים אלה: הצבא הסדיר (הריגולרי) כ-220,000 איש, רגרות הצבא הסדיר כ-190,000 איש, כוח-השדה של הצבא הטריטוריאלי כ-300,000 איש (ב-1 לאפריל ש. ז. היה מספרו רק 132,000), יחידות הצבא הטריטוריאלי המכוונות לשרותי פנים - הגנה אנטי-מטוסית והגנת החופים בעיקר - כ-120,000 איש, חלק החיל המגויס (מיליציה) הנועד לצבא היבשה, בערך 170,000. בסכום - כמיליון חילים וקצינים. לזה יש להוסיף עוד כ-150,000 אנשי צבא הודים, הנמצאים ברובם המכריע בהודו ובבורמה. כ-9,000 איש מהיחידות המתנדבות במושבות השונות (מלטה, מלאיה וכו') וכשלוש-מאות אלף איש שגמרו אחרי המלחמה את שירותם בצבא הטריטוריאלי.

אולם המספרים הנ"ל עלולים ליצור במדת-מה רשם מוגזם על כוונותו המלחמתית של צבא היבשה האנגלי. הרגרות של הצבא הסדיר, שיצאו מהשירות לפני שנים, לא נהגו לקבל אימון נוסף בדרכי המלחמה המודרנית. רובו של כח השדה הטריטוריאלי מורכב ממתנדבים טירונים. חלקו השני המאומן יותר מצריך - לדעת המומחים האנגלים - כשלוש-ארבעה חדשים של אימון נוסף ומתמיד כדי להכשירו להשתתפות במלחמה. היחידות האנטי-מטוסיות והחופיות של הצבא הטריטוריאלי לפי עצם אופן אינן באות בחשבון לשום פעולה מחוץ לאנגליה. החיל המגויס התחיל זה עכשיו באימונו.

מלבד זאת כל הפורמציות של צבא-היבשה האנגלי - חוץ מהצבא הסדיר - חסרו עד לזמן האחרון נשק ותחמושת לצרכי-קרב, ואחדות מהן אפילו לצרכי-אימון. במשך הקיץ והסתיו נעשה מאמץ מרוכז להפוך את הכח הפוטנציאלי הנ"ל של מיליון איש בערך לכח צבאי ממשי. הרגרות של הצבא הסדיר נקראו למחנות אימון. מחנות הקיץ של הצבא הטריטוריאלי הנמשכים כרגיל שבועים ימים, - נמשכו בקיץ זה יותר זמן. רובו של הצבא הטריטוריאלי עובר השנה את מחנה האימון הראשון שלו. באימון החיל המגויס התחילו ב-1 ליוני, וראשוני המגויסים ישלימו את תקופת הכשרתם בסוף שנה זו. יחד עם זה הוקם מיניסטרוני מיוחד לאספקה: עליו למלא את החסר לצבא-היבשה בנשק ובתחמושת; אם יהיה הכרח

* בחוברת זו ניתן מאמר ממצה על אופי צבא-היבשה האנגלי, דרכי אימונו ומבנות הריאורגניזציה שלו. בו ימצא הקורא את מירוט המספרים המובאים כאן ואת פירוטם.

בדבר, הוא יטיל על בתי-החרשת הזמנות-חובה. במנגנון הפיקוד העליון של הצבא הוכנסו שינויים אורגניזציוניים ואישיים, כדי להתאימו לאפפת-מלחמה.

מצבו של צבא-האוויר הבריטי בספטמבר 1938 לא היה טוב בהרבה מזה של צבא-היבשה. צי-האוויר העצום שיצרה אנגליה בסוף מלחמת 1914/18 • פורק ברובו הגדול לאחר כריתת השלום. תעשית אוירוני-המלחמה (בסוף 1918 יצרו כ-3500 חדש) הועברה לפסים אזרחיים, מחוץ למשק האוויר בכלל. לפי הערכת מומחים אנגליים ואמריקניים היה בספטמבר 1938 מספר אוירוני-המלחמה הבריטיים מהשורה הראשונה (ז. א. המאוגדים ביחידות קרביות), לא הרבה יותר מחצי מספרם של אוירוני-המלחמה הגרמניים, והתוצרת החדשית של אוירונים באנגליה לא הגיעה לחצי התוצרת הגרמנית.

מאז חלה באנגליה התקדמות ניכרת. מתוצרת חדשית של 200-250 אוירונים בקירוב בספטמבר 1938, הגיעה אנגליה לתוצרת חדשית של 800 אוירונים ביולי 1939. בספטמבר ש. ז. תגיע התוצרת החדשית ל-1000 מכונות, ולדעת מומחים בריטיים תשיג אז את רמת התוצרת הגרמנית.

אולם מספרי תוצרת האוירונים, עלולים גם הם ליצור רשם מוגזם במקצת מכוננותה המלחמתית של אנגליה. כמות היחידות הקרביות (הגונדות-האסקדרונים) של צי-האוויר האנגלי לא גדלה בשום התאמה לגידול מספר האוירונים. לפי רשימות ה-Air Force List, קלל צי-האוויר הביתי (ז. א. הנמצא באנגליה עצמה) בנובמבר 1938 - 123 גונדות (אסקדרונים), ובמאי 1939 - 124. הפיגור בסידור יחידות קרביות בא מקצתו מפאת חוסר מתנדבים לשירות-האוויר, ובעיקרו מתוך עכוּב־הסתגלות לקצב אימון מזורז ובגלל שורת סיבות אחרות. אם אין כל הסימנים מטעים - הרי ינוצל חציה השני של שנת 1939 כדי להתגבר על הלקויים בגיוס, באימון ובארגון. קרוב לודאי, שלראשית שנת 1940 ישיג צי-האוויר האנגלי את ההיקף שהובטח פעם ל-1 למרץ 1940: 2370 מכונות מהשורה הראשונה בשטח „הביתי“ בלבד.

ההגנה האנטי-מטוסיית, האקטיבית והפאסיבית, נמצאה בימי המשבר הצ'כי הראשון במצב של התחלות ראשונות. בספטמבר 1938 לא היתה בלונדון כמעט כל הגנה אקטיבית מותאמת לשעת סכנה. בשדה ההגנה הפאסיבית חסר הכל - מלבד מסכות-הגו שחולקו בשעה האחרונה. בשאר ערי אנגליה היה מצב ההתגוננות האנטי-מטוסיית עוד גרוע מזה שבלונדון. בחסר כוננות זו צפון אחד הגורמים לנתרנותה של אנגליה בימי ועידת-מינכן.

במשך השנה שעברה מאז נעשו בשטח זה מפעלים גדולים. צבא ההתגוננות האקטיבית הוגדל יותר מאשר בכפלים; זיוגו ותחמושתו גדלו באיכות ובכמות הרבה יותר מזה. ליד התותחים-האנטי-מטוסיים הופקרו משמרות קבועים יומם וליל. ביחוד בולטת ההתקדמות בשדה ההתגוננות הפאסיבית. עובדו תכניות מוסמכות לענייני אָנאקואציה, מקלטים ושרותי שעת-חרום. גויסו כשני מליון מתנדבים לפעולת השרותים האלה והוחל בהקמת מקלטים (פרטיים וצבוריים) בקנה-מדה

* ביום שביעת הנשק, 11 לנובמבר 1918, כלל צי-האוויר האנגלי 22,647 מכונות בשרות וברזרבה.

גדול. לפי הסכם ללא דיבורים הוצא דבר ההתגוננות האנטי־מטוסית ממסכת הוכחים המפלגתיים והמעמדיים, והאחדות הלאומית בשטח זה לא אחרה להביא את פירותיה. אולם גם בשטח זה אי־אפשר להתעלם מהעובדה, שהעבודה המרובה שנעשתה התרכזה בעיקר בדרגות הכנה. תעשית המקלטים הפרטיים ובניית מקלטי־הצבור החלו רק בחדשים האחרונים להגיע לממדים מניחים את הדעת, וכמה משירותי שעת־חירום חסרים עדיין עשרות אלפי אנשים, – מבלי לדבר כבר על חוסר אימון מספיק לאלה שהקדימו להתנדב.

אך אם אין כל הסימנים מטעים, הרי מותר לשער, שבמשך החדשים הקרובים יושלם מפעל הגנתה של לונדון בעיקרו, ולהגנתם של שאר המרכזים יעשו צעדים מכריעים.

עם התקרב שנת 1940 תעמוד אנגליה מוכנה מול מעשי אפתעה והתקפה מצד מעצמות ה־ציר. אם גם או יהיו כמה משטחי האימפריה נתונים לסכנות חמורות, הרי מקור הכוח האימפריאלי – המטרופולין – יוכל למלא את תפקידו בבטחה.

ברית אנגליה־תורכיה וצרפת־תורכיה

ברית אנגליה־תורכיה עומדת, יחד עם ההודינות הבריטית, בשורת המאורעות הפוליטיים־הצבאיים המכריעים של החדשים האחרונים. במדה שהקואורדינציה האוירית, הימית והיבשתית בין שתי המפקדות תבוצע במהירות – מפקדי השרותים התורכים בקרו, כידוע, ביוני בלונדון והאנגלים השיבו בקור ביולי – ישתנו יחסי הכוחות במזרחו של הים התיכון וביבשת המזרח התיכון שנוי ניכר לטובת המעצמות המערביות.

נצין כאן רק את הנקודות הבטוחות והבולטות ביותר.

הברית התורכית תפתח בפני צי המלחמה האנגלו־צרפתי בסיסים ימיים חדשים במזרחו של הים התיכון. לפני ההסכם עם תורכיה, היתה אלכסנדריה הבסיס הימי היחידי בשטח זה, המסוגל לשמש את אניות־המלחמה הגדולות של מעצמות־המערב. היות ואלכסנדריה אינה בטוחה מסכנת כבוש ע"י הצבא האיטלקי מלוב, עלולות היו אניות־הקרב הבריטיות ברגע מסוים להסתלק מחופיו המזרחיים של הים – על כל המסקנות הכרוכות בזה מבחינה אסטרטגית, פוליטית ופסיכולוגית. כעת חלף החשש הזה, אחת מתוצאות־הלואי של הברית האנגלו־תורכית היא – הקטנת משקלה היחסי של מצרים באסטרטגיה ובפוליטיקה הבריטית.

עמידתה של תורכיה לצד אנגליה־צרפת, במקרה מלחמה, מסכנת את הבסיסים הימיים והאויריים של איטליה באיי הדודיקניז (לירוס). איי הדודיקניז קרובים מאד לחופי אסיה הקטנה התורכית; אחדים מהם יכולים אפילו לשמש מטרה לתותחיה החופיים של תורכיה. אין לחשוב שאיי דודיקניז יוכלו לאורך ימים לעמוד בפני התקפה אנגלו־תורכית מאוחדת. ביטולו של המבצר האיטלקי בדודיקניז יהפוך את הים האגאי לים אנגלי וישחרר חלק הגון של המזרח התיכון

האנגלו-צרפתי מסכנת התקפות אויר תכופות. הבסיס האיטלקי האוירי בלירוס הוא, אגב, בסיסו האוירי הכי-קרוב של ה"ציר" לארץ-ישראל.

אולם לא רק בים ובאויר, גם ביבשה ישנתנו יחסי-הכוחות המלחמתיים. הכוחות האיטלקיים בלוב, החונים מול מצרים, הם גדולים מכל כוח סדיר שאנגליה יכולה להעמיד לעומתם במשך חדשי המלחמה הראשונים, וחדשים אלה עלולים להיות מכריעים לגבי גורלה של מצרים ותעלת סואץ. דרכי התגבורת מאיטליה ללוב אף הן קצרות לאין ערוך מדרכי התגבורת מאנגליה (או מהודו) למצרים. הצבא המצרי הוא דל בכמותו (כ-20,000 איש), צעיר לימים באימונו, חלש ביכלתו הטכנית והנו גודל פרובלימתי לגמרי ברמתו המוסרית. אין הוא שותף מכריע בהגנת ארצו. לפני הברית עם תורכיה, היתה העזרה המהירה העיקרית להגנתה של מצרים מול התקפה גרמנו-איטלקית יכולה לבוא אך בעקיפין: ע"י התקפה צרפתית מטונים על העורף האיטלקי בלוב. עם הצטרפותה של תורכיה נפתחות אפשרויות גדולות לחוץ הצבא היבשה האנגלו-מצרי ביחידות תורכיות. ואפילו אם אין ממש בשמועות, שהמפקד העליון לצבאות-היבשה של בעלי-הברית במזרח התיכון יהיה גנרל תורכי, הרי הן בכל אופן סמליות. תורכיה תצטרך, כנראה, לשאת בעול העיקרי של חיזוק החזית היבשתית מול לוב.

טבעי הדבר שתורכיה תובעת תשלום בעד עזרתה המשוערת. מסירתה הפורמלית של אלכסנדריטה לריפובליקה התורכית היא אך ראשית התשלום. תוצאות הברית האנגלו-תורכית והתורכו-צרפתית 'תורגשנה בימים הקרובים בכל רחבי המזרח התיכון. נקוה שהן לא תאחרנה להטביע את חותמן גם על יחסי אנגליה והיהודים.

סכנת המלחמה העולמית

הקצב המוגבר של ההזדינות האנגלית והברית האנגלו-תורכית מכשירים את הגברת כוחם האסטרטגי והצבאי של המעצמות המערביות במשך הזמן הקרוב ביותר. באותו הכיוון פועלים כמה גורמים נוספים: הכשרתה השיטתית של התעשייה האמריקאית לתוצרת מלחמתית, ההתחדשות האינדוסטריאלית בצרפת וראשית המיליטריזציה של הדומיניונים הבריטיים.

גרמניה, מאידך-גיסא, הגיעה לשיא הנצול של כוחות-העבודה הפנויים לצרכי הזדינות. חוסר-העבודה הגרמני הפך חוסר-עובדים. קשה לתאר מאמץ גרמני נוסף להרחבת מידות ההזדינות. מבלי קרבנות מעיקים על חשבון צרכי התושבים האזרחיים. היתרון הגרמנו-איטלקי מן המעצמות המערביות בתעשייה מלחמתית, בצבאות מאומנים, בנשק ובתחמושת, הולך ומצטמצם, ולא קשה לראות את היום, שבו יתחלף היתרון בהיפוכו.

אם לא נטפל בנעלם הגדול שבפוליטיקה הבינלאומית - ברוסיה הבולשביס-טית - הרי ברי שהזמן מתחיל לעבוד נגד הצלחת ההתקפה של מדינות ה"ציר". אולם דוקא המגמה הזאת הופכת את החדשים הקרובים לשטח הסכנה הגדול ביותר. אם הרייך השלישי לא ויתר על שאיפותיו להשתלט על אירופה - ואין כל

סימנים לכך שיותר - עליו למהר לנסות את מזלו. וודאי שקודם ינסה לנצח באיומים בלבד. אולם אם לא יצליח במבחן העצבים, יש לחשוש שיפנה למבחן הכוחות. לא יתכן שלא לראות, שהננו קרבים לתקופה המסוכנת ביותר לשלומנו של העולם מימי שביתת הנשק בנובמבר 1918.

התמורות הביקלאומיות ומעמדה של הציונות

חידושי המדיניות הבריטית לגבי ארץ-ישראל, שהתבטאו בוועידה הארץ-ישראלית בלונדון ובפרסומו של הספר הלבן, אינם, במדה רבה, אלא הדים למעמדה האסטרטגי והצבאי של אנגליה במזרח התיכון. חולשתה הצבאית של האימפריה הבריטית ומעוט בעלי-ברית בטוחים, בתקופה של סכנת מלחמה חמורה, הניעו את ממשלת ה. מ. לקנות את לבם של מדינאים ערבים על חשבון צרכיו החיוניים ביותר של העם העברי.

החשש לשלום הבסיסים האזרחיים והימיים האימפריאליים בארצות ערב ולדרכי התחבורה במדבריותיה, הפחד שמא יוכרחו חלקים גדולים מהצבא הבריטי המצומצם במזרח-התיכון* לעסוק בשעת-חירום בדכוי מרידות ובשמירה על קוי-התחבורה - הם שהכשירו את פרסומו של "הספר הלבן". מי שעקב בתשומת-לב את הספרות האנגלית הצבאית בשלהי שנת 1938 יכול היה לראות מראש מה שאירע במרס ובמאי 1939.

מדיניות הספר הלבן היא בטוי לנקודה הנמוכה ביותר בקו החולשה הבריטית. הקצב המוגבר של ההזדינות האנגלית וביצוע הברית האנגל-תורכית יוצרים הנחות מוקדמות לשנויה של המדיניות ההדשה. ערכן היחסי של מדינות ערב הולך ויורד עם התגבשותו של ההסכם האנגל-תורכני. הוא יוסיף לרדת עם התבהרות כל מסקנות ההסכם בין צרפת ותורכיה.

ודאי, שהתבלטותן של הנחות מוקדמות אלו אינה משנה עדין דבר במצבנו למעשה. על התנועה הציונית ועל הישוב העברי מוטל להפוך את הפוטנציות למציאות. על הישוב להגדיל את כוחו ולהוכיח את כוחו. על פזורי היהדות להתלכד לעזרת הישוב, ולהתרכז במאמצים מדיניים-חיצוניים יותר תקיפים. תפקידה של הציונות להוכיח שהחשבון הפוליטי-הצבאי שקדם לפרסום "הספר הלבן" בטעות יסודו: הכוחות הגלומים בשיבת-ציון הם אחרים מכפי שהם נראים למחברי "הספר", ולפיכך יחסי הכוחות הריאליים בארצנו ובסביבתה הם ג"כ אחרים לגמרי.

עם כל התרכזותו של העם העברי בהחאבקות נגד הספר הלבן, אסור עליו לשכח, שספר זה אינו אלא אחד הבטויים של ההתכוננות למלחמת עולם חדשה. על העם ועל מדריכיו לא לשכח את צלה הארוך של המלחמה, הפרוש על כל המתרחש בארץ זו עכשיו.

* בכל המזרח התיכון הבריטי: מצרים, סורן, א"י, עבר-הירדן, חצי-ארץ ערב ועירק. נמצאו בראשית אוגוסט כ-80,000 אנשי צבא אנגליים. אם נוסיף לזה את הפורמציות המקומיות בסורן ובעבר-הירדן הנתונות לשיקוד אנגלי יגדל המספר עד 36,000. במשך אוגוסט הניעו למצרים מהירו משלוחי צבא חדשים.

העסקנים הקרובים לתיכון הכלכלה חיבים לדאוג לכך, שאיי העברית לא יהיו מחסניה ריקים ביום פרוץ המלחמה, כשכל דרכי התחבורה הנורמלית תושבתנה. החוגים האמונים על פתוח התעשייה חיבים לחשוב על הכשרת התעשייה העברית לתפקידים שיעמדו בשעת-חירום ועל פתוח ענפים חדשים, שידרשו עיי משק מלחמה מודרני. המוסדות הממונים על החינוך וההדרכה מצווים לשקד על כך, שהדור הצעיר לא יעמוד מחוסר-הכשרה בפני ימי-המסה, העלולים לבא כל רגע. התנהלה המדינית של האומה צריכה להפוך את נכונות ההקרבה ואת סגולות הכשרון החבויות בתוכנו ליכולת-ביצוע אקטואלית.

ראית התאבקותנו במסגרת הכללית של מאורעות הזמן תקל על הבנת המוקדם והמאוחר ועל בחירת האמצעים הנכונים. מרוצת הזמן הפכה להיות מהירה מאד. התנאים משתנים בקצב בלתי-רגיל. אין רחמים למפגרים. אנחנו מצווים על עירות, גמישות וכוננות.

על הכל - כוננות!

באמצע אוגוסט.

ה י ס ה ת י כ ו ן כ ב ע י ה א ס ט ר ט ג י ת

(צירור הערכות)

א. ג.

דברי-הקדמה

הפכניקה של התחבורה ושל המלחמה אינה עומדת על מקום אחד; בתקופה האחרונה, ביחוד, התפתחותה מתקדמת בצערי ענק. לעומת זאת, השרטוטים הניאונרפיים של היבשות והימים אינם משתנים כל עיקר, - לפחות במידה שאנו מדברים לא על תהליכים ניאולוגיים אלא על תהליכי ההיסטוריה האנושית. אולם, שרטוטים קפואים אלה של יבשת וים לובשים צורה ופושטים צורה מבחינה צבאית. במידה שהתפתחות אמצעי הקרב או התקרמות מכשירי התחבורה מתחילות להאריך יותר את הורוע הפוגעת או לנמא מרחקים באמצעות הכנף או הגלגל הממונע. טבעי הוא, איפוא, כי בעקב ההתפתחות הפכנית משנים איזורים מסוימים, אם לא את שרטוטיהם הניאונרפיים הקבועים, הרי את ערכם הממשי בחיי האומות, בימי שלום, ואולי עוד יותר מזה - בימי מלחמה. הנחה יסודית זו היא השופכת את האור הדרוש להבנתה של בעיית הים התיכון בימינו אלה. לאחר הפסקה של יותר ממאה שנה, הולך הים התיכון ומופיע שוב כאיזור של הכרעות אסטרטגיות, העתידות אולי לקבוע את גורלם של אירופה ושל העולם כולו, לא פחות מאשר בראשית המאה ה-19, בדרהקרב שבין הכוח היבשתי בעיקרו אשר לצרפת של בונפרט ובין העצמה הימית אשר לאנגליה של ג'קסון.

הים לא היה מעולם רק גורם מכריל ותוצה בלבד. הוא היה תמיד גם דרך מחברת - גשרי ('Pons'), בלשון היוונים הקדמונים. לא רק שרטוטי החופים בארצות השוכנות לארכו